

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1979

BRNO 1981

rausgebogenem Rand und mit Fingerstrich am Körper hat Analogien auf Siedlungen und Gräberfeldern der älteren Phase der Velaticer Kultur³⁻⁶. Die kleine Amphore mit vier Knubben, die mit dreifachen konzentrischen Rillen eingesäumt sind, erinnert an ähnliche Amphoren von der befestigten Siedlung auf Cezavy bei Blučina⁷. Ferner fand man im Grab noch eine bronzene Nadel mit reich profiliertem Kopf. Ähnliche Nadeln kamen in einer Siedlungsgrube in Freundorf /Osterreich/ und in der Siedlung auf Cezavy bei Blučina vor und beide sind verwandt mit der Variante Žarošice der Nadeln mit gegliedertem Kopf². Als Komplex kann man dieses Brandgrab in die frühe Phase der Velaticer Kultur einreihen.

DOKONČENÍ ZACHRAŇOVACÍHO VÝZKUMU V PALONÍNĚ

/okr. Šumperk/

Vladimír Goš, Vladimír Kapl. Okresní vlastivědné muzeum Šumperk, Jindra Nekvasil, AÚ ČSAV
Brno

/Tab. 3,4/

Zemní práce na trase nové silnice, které započaly v roce 1978 /Goš, Kapl, Nekvasil 1978/ nebyly v jarních měsících roku 1979 ještě obnoveny a proto se podařilo dokončit zachraňovací výzkum. V době od 15.3. do 20. 6. pokračovala pracovní skupina VI. Kapla s odkryvem objektů jednak na západním svahu návrší a jednak po bocích již vybagrovaného zářezu silnice. Severní z nich byl 6 m široký a jižní 8 m široký. Pozůstatky lužické osady byly sledovány až na temeno návrší a na východním svahu byly zachyceny, již na katastru obce Řimice, okr. Olomouc, stopy po ranně středověkých dílnách. Vcelku dosáhl počet odkrytých objektů, včetně kulových jamek, počtu 552. Byla prozkoumána plocha přibližně 7.800 m². Odbagrováním však bylo zničeno asi 1.900 m² plochy sídliště lužické kultury a podle výpovědi pracovníků stavby byla zničena i celá řada asi středověkých výrobních objektů, snad pecí.

Sídliště lužické kultury.

Odkryv poměrně velké plochy sídliště ukázal závažný poznatek: sídliště bylo rozděleno zhruba na tři části. Nejnižší po svahu se rozkládala zřetelně hospodářská a výrobní část osady. Bylo zde množství obvyklých zásobnicových jam, hustě nakupených vedle sebe, jak již popisovala lonšská zpráva o výzkumu. Zásypy těchto jam znovu potvrdily, že osada měla ještě další povrchové hospodářské objekty, které byly zcela zničeny. Prozrazují je především kusy vypálené hlíny z jejich stěn. Velmi často jsou zastoupeny zbytky plyných mazanícových pekáčů se svislými okraji. Zásobní jámy v západní části sídliště obsahovaly kusy stěn pecí s pozůstatky jakýchsi komínků. Poblíž jámy č. 198 byla patrně umístěna hrnčířská pec, protože v jejím zásepu byly jak kusy stěn pece, tak i střepy z přepálených nádob. Jámy obsahovaly hlavně střepy z nádob, jiný běžný sídlištní odpad a nehojně bronz. Z nich je možno uvést jehlici s hlavičkou stočenou v očko a tyčinky o kruhovém nebo čtvercovém průřezu, které byly jen zčásti roztepané jakoby do dlátek; patrně jsou to polotovary. Podobně je tomu asi i s kusem drátu stočeným do spirálovité trubičky.

Výše po svahu byl odkryt obytný pruh o šířce přibližně 45 m, který se rozkládal již téměř pod temenem svahu. Tato část sídliště byla již prorazena průkopem silnice a mohli jsme posoudit situaci v jižním pruhu. Plocha tu byla pokryta množstvím kulových jamek. Na stanovení přesných půdorysů kulových stavení byla však tato plocha příliš malá. Sice jsme zjistili řady souměrně rozmístěných jamek, někdy i souběžné řady, jindy kolmé k sobě, ale celkové půdorysy se prozatím nepodařilo stanovit. Posouzení stěhuje i to, že na některých místech bylo asi postaveno více chat po sobě.

Okraj sídliště byl sledován velkými jamami, které je možné označit za hliníky. Byly to nepravidelně zahloubeniny, různě hluboké a rozsahlé, vesměs s mnoha výklenky. Sloužily zřejmě k dobývání hlíny pro omazávání stěn chat a možná i pro výrobu keramiky. I u nich bylo možno sledovat vývoj od starších, jen rozšiřovaných zásobnicových jam k pozdějším rozsáhlým.

Hranice mezi těmito třemi areály osady nebyla ostrá a byla porušována tím, že na příklad v pásnu kulových jamek byly i ojedinělé zásobní jámy. Bude úkolem detailního zpracování výzkumu a podrobného rozboru keramiky rozložit vývoj osady na jednotlivé fáze a tak stanovit počty jednotlivých objektů, které byly užívány současně. Snad se naskytne i možnost takto stanovit délku životnosti jednotlivých typů sídlištních zařízení.

Také byl ověřen poznatek, že na tomto místě trvala osada od starolužického období do období středního. Halštatské období v těchto místech nebylo zastoupeno.

Slovanská osada.

V roce 1979 byl dokončen průzkum slovanských objektů, zachycených již v předcházejícím roce. Nálezová situace v narušené části byla obdobná, odkryté objekty můžeme rozdělit do tří skupin, stanovených již dříve. Do první náleží mělké muldovité jámy, které byly původně součástí nadzemních srubových staveb. Výplň těchto jam tvoří sytá černá hlína s kameny a uhlíky. Do druhé náleží užité objekty nejrůznějších tvarů a do třetí hluboké obilnice v průřezu většinou vakovité.

Také nálezy keramiky jsou obdobné jako v roce 1978, ze železných předmětů stojí za zmínku ostruha s výřezy v ramenech a vsazeným bodcem, která je datována do 1. pol. 9. stol. Dále se na sídlišti našla

unikátní litá bronzová jehlice s hlavicí zdobenou koncentrickými kruhy, která má pravděpodobně obklopy na severovýchodě Evropy.

Zjištěná část slovanské osady přispěje nepochybně k lepšímu posouzení života zemědělské osady doby Velké Moravy.

Pozdně hradištní objekty.

Nad východním svahem mírné terénní vlny, již mimo areál osady z 9. - 10. stol., se podařilo odkrýt několik objektů mladší osady. Byly to především dvě jámy s pecemi na pálení vápna. Pece byly mířovité a měly společný vypalovací a topeništní prostor. V pudoryse měly polokruhovitý tvar o průměru zhruba 160 cm. Na dně každé z obou jam bylo vždy několik pecí, které se navzájem narušovaly. V jejich těsné blízkosti se nalézala jáma s úlomky tuhy a několik dalších užitečných jam, které se nedaly blíže specifikovat. Tyto jámy byly prozkoumány pouze v 5 m širokém páse kolem již vyhloubeného zářezu silnice. Neznáme tedy blíže charakter zástavby této části osady.

Z objektu pochází velké množství keramických úlomků. Typické jsou střepy z hrnců s vysoko vzhuru vytaženými okraji a z masivních zásobnic s bohatě zdobenými okraji. V jámě 254 bylo několik střepů zdobených radělkem. Komplex objektu tedy náleží do 12. století a 1. poloviny 13. století. Obdobný materiál se našel na nedalekém sídlišti v Mohelnici.

Literatura :

V. Goš, V. Kapl, J. Nekvasil, Zachraňovací akce u Palenína, Přehled výzkumu 1978, Brno 1980, 68.

Beendigung der Rettungsgrabung in Palenín /Bez. Šumperk/. Im Frühjahr 1979 wurde die Rettungsgrabung auf dem Strassenbau beendet. Insgesamt hat man hier 552 einzelne Gruben, Feuerherde, Pfostengruben und Lehmgruben auf einer Fläche von 7.800 m² abgedeckt. Die Lausitzer Niederlassung gliederte sich auf drei Bezirke. Ganz unten am Hange waren Vorratsgruben und in ihren Aufschüttungen Überreste von zerstörten oberirdischen Ofen. Einige waren Töpferöfen, in anderen waren Stücke von Lehmwurfgeschüsseln und in anderen vielleicht Spuren von Ofen für die Bronzeschmelzung. Höher am Hange war eine Stelle mit vielen Pfostengruben; hier standen vermutlich Pfostenbau-Wohnhütten. Ihre Grundrisse konnte man jedoch nicht genau bestimmen. Der Rand der Siedlung war auf dem Scheitel der Anhöhe von verschiedenen ausgedehnten Lehmgruben gesäumt. Wir stellten fest, dass die Niederlassung an diesen Stellen vom altlausitzer Zeitabschnitt in den mittleren /schlesischen/ dauerte.

Von der slawischen Niederlassung aus dem 9. - 10. Jahrhundert wurden weitere muldenförmige Gruben festgestellt, die zu oberirdischen Blockbauten gehörten, ferner andere verschiedene Nutzgruben und auch tiefe schlauchförmige Getreidegruben. Zu bemerkenswerten Funden gehört ein Sporen mit Stachel aus der 1. Hälfte des 9. Jahrhunderts und eine bronzene Nadel mit Scheibenkopf, offensichtlich aus Nordosteuropa.

Von den spätpurgwallzeitlichen Objekten /12. - 1. Hälfte des 13. Jahrhunderts / gelang es Überreste von zwei Gruben mit Ofen für Kalk, eine Grube mit Graphitbruchstücken und einige weitere Nutzgruben zu bergen.

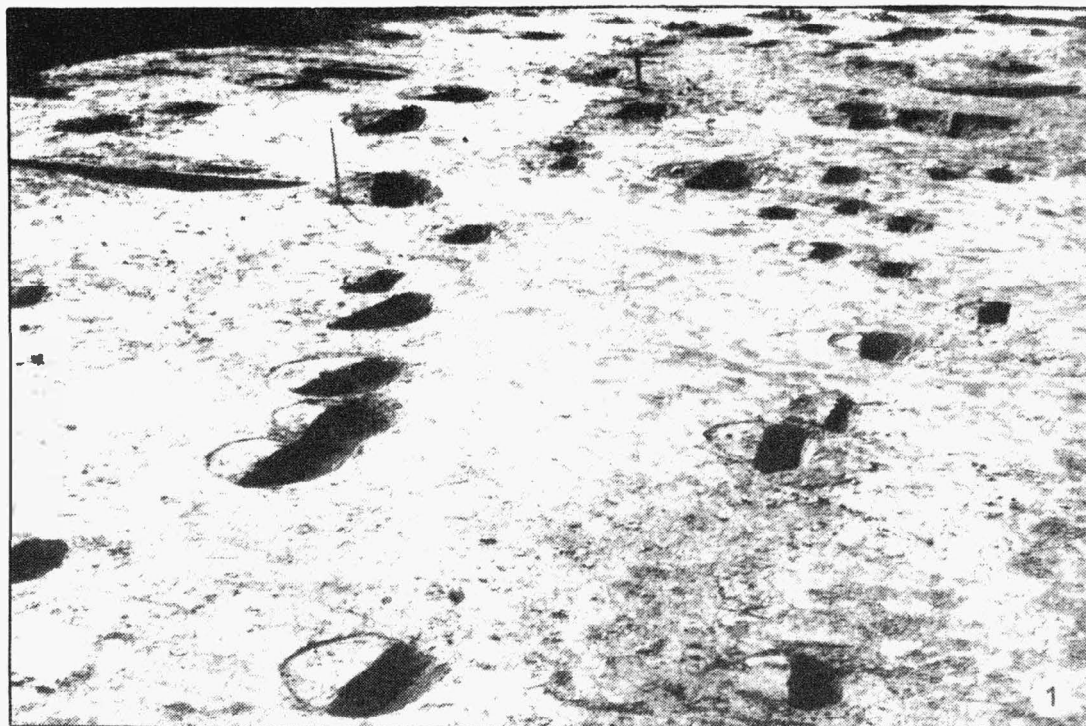
POHŘEBIŠŤE LIDU LUŽICKÝCH POPELNICOVÝCH POLÍ V OLOMOUCI - NEŘEDÍNĚ

/okr. Olomouc/

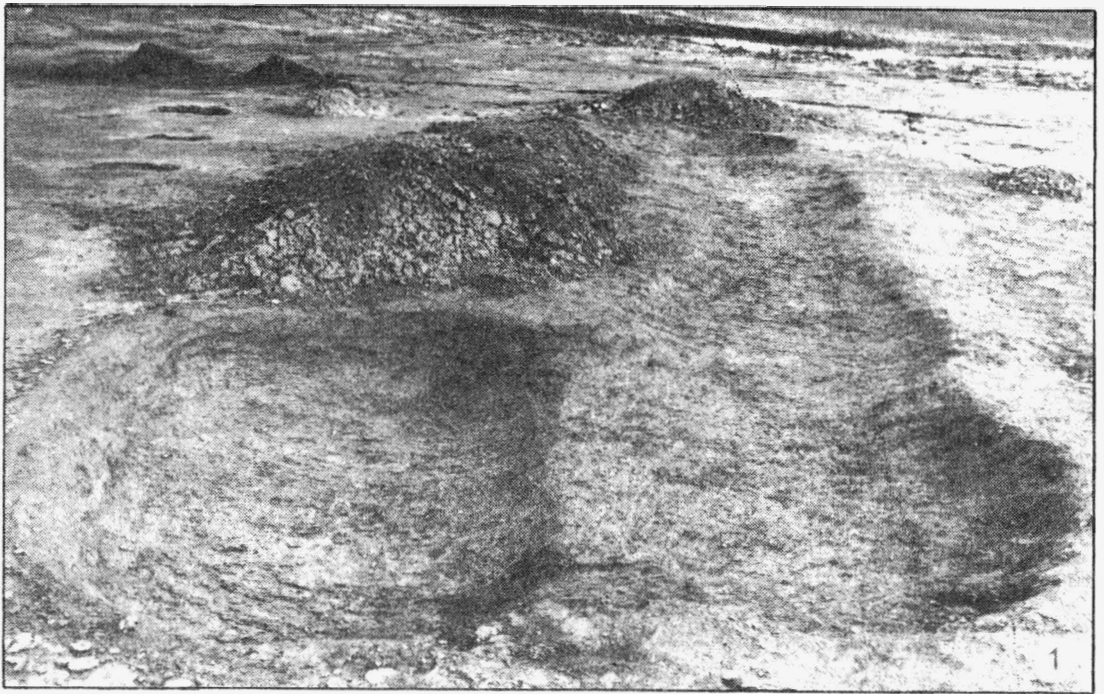
Vít Dohnal, Krajské vlastivědné muzeum Olomouc

/Obr. 12,13/

V únoru 1979 se při stavbě vodárenského objektu v Olomouci-Neředíně přišlo na čtyři starolužické žárové hroby. Lokalita se nachází v areálu bývalé tereziánské pevnůstky, ve vzdálenosti jen několik desítek metru severně od silnice do Topolan. Na upozornění stavebních dělníků jsme ve stavební jámě 21 x 10 m zjistili tři popelnicové a jeden jámový žárový hrob. Hroby byly uloženy do žluté jílovité zeminy v hloubce asi 120 cm pod dnešním povrchem. Popelnicové hroby měly téměř neznatelný zásyp; pouze jámový hrob měl výplň imavší, zbarvenou popelem s uhlíky, v níž byly volně rozptýleny střepy. V chladem ztuhlé zemině sice nebylo možno hroby obvyklým způsobem vypreparovat /hloubení stavební jámy se navíc provádělo bagrem/, přesto však jsme mohli bezpečně zjistit, že hroby nemají žádné kamenné obložení,

Tab. 3
Palonín /okr. Šumperk/, Zachraňovací výzkum v roce 1979. 1 část plochy sídliště lužické kultury s kúlovými jamkami; 2 slovanský objekt. - Rettungsgrabung im Jahre 1979. 1 Teil der Siedlungsfläche der Lausitzer Kultur mit Pfostengruben; 2 slawisches Objekt.

Tab. 4
Palonín /okr. Šumperk/. Zachraňovací výzkum v roce 1979. 1 slovanský zemnicový objekt; 2 středověký hliník. - Rettungsgrabung im Jahre 1979. 1 slawisches Erdbauobjekt; 2 mittelalterliche Lehmgrube.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1979

- Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: akademik Josef Poulík
Redaktoři: Dr. A. Medunová, Dr. J. Meduna, Dr. J. Říhovský
Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby: doc. Dr. B. Klíma, A. Malinková, A. Šik
Na titulním listě: závěsný zámek ze středověkého hrádku Kepkova
Tisk: Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov,
provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo: ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis: 450 kusů - neprodejné